

Typické umístění hnízda vosy saské na půdě. Foto: Libor Dvořák.

0 hnízdech vosy saské (*Dolichovespula saxonica*)

Libor Dvořák, Městské muzeum Mariánské Lázně

Vosa saská (*Dolichovespula saxonica*) je hojný druh vosy prakticky po celém území České republiky. Obývá zejména různé typy lesních porostů a města či vesnice s přítomností stromů a křovin. Buduje si téměř výhradně volně visící hnízda ve větvích keřů a stromů nebo v podstřeší nejrůznějších lidských staveb.

Zajímavým faktem je velký počet čerstvě založených hnízd přezimujících královen, která zůstávají na konci sezóny nedostavěna. Otázkou pro budoucí výzkum zůstává, zda je to důsledek přestěhování královen na vhodnější místa či jejich vysokou úmrtnost.

Vyvinuté hnízdo vosy saské (tedy obsahující alespoň několik buněk s plodnými jednicí) dosahuje obvykle

velikosti grapefruitu či řidčeji až volejbalového míče a obsahuje 3–5 plástů. Výjimečně mohou být ovšem samci přítomni již v hnízdě s jediným plástem. Počet buněk velmi kolísá, obvykle je to zhruba 400 buněk v hnízdě se dvěma plásty, 1000 buněk v hnízdě se třemi a okolo 2000 v hnízdě se čtyřmi až pěti plásty (dle vlastních výsledků). Největší mnou zkoumané hnízdo mělo 2097 buněk.

Poměrně častým parazitem všech našich společenských pravých vos a tedy i vosy saské je lumek *Sphecophaga vesparum*. Napadá larvy vos a jeho přítomnost v hnízdě se velmi snadno pozná podle buněk, které jsou několik milimetrů pod okrajem uzavřeny tuhým víčkem naoranžovělé barvy.

Plně vyvinuté a vedle malé hnízdo vosy saské, Klášter Teplá. Foto: Libor Dvořák.

Plást z hnízda vosy saské. Z buněk překrytých oranžovým krytem se líhli parazitičtí lumci *Sphecophaga vesparum*. Foto: Libor Dvořák.

Hnízda vosy saské jsou chráněna mnohohrstvým papírovým obalem, vždy jsou vystavěna na krytém místě. Proto tvoří takřka ideální místo pro zimování mnoha druhů hmyzu. Mezi nejčastěji přezimující hmyz ve vosích hnízdech patří zlatoočka obecná (*Chrysoperla carnea*), následovaná mouchami bzučivkami (rod *Pollenia*).

Přezimují zde ovšem i zástupci jiných skupin hmyzu, jako drobní blanokřídlí patřící mezi chalcidky, pak také jiné druhy vos, někteří motýli nebo třeba sluněčka. Často se v těchto hnízdech objevují druhy, které se živí zbytky vos, jejich trusem nebo mikroskopickými houbami, jsou to zejména brouci z čeledí hlodníkovití, vrtavcovití a kožojedovití.

Stále shromažďuji údaje, projekt běží již pátým rokem. Každý může pomoci a je to poměrně snadné. Pokud někde objevíte hnízdo vos nebo sršní, stačí jej dát do přiměřeně velkého igelitového sáčku a pevně zavázat, aby nic neuteklo ven. K tomu bych prosil údaje: jméno nejbližší obce, popis místa nálezů (třeba půda domu č.p. 56, ptáččí budka v lese 800 m V obce, apod.), nadmořská výška, datum a jméno sběratele. Vše je možné dodat na různá místa: Městské muzeum Mariánské Lázně (Libor Dvořák), Muzeum Cheb (Jiří Brabec), Agentura ochrany přírody a krajiny Karlovy Vary (Petr Krása), Správa CHKO Slavkovský les (Přemysl Tájek) nebo Správa CHKO Český les (Barbora Nováková). V případě, že hnízda nebudou dodána přímo mně do muzea v Mariánských Lázních, je třeba výše jmenovaným osobám oznámit, že se jedná o hnízda právě pro mne. Všem předem velmi děkuji za pomoc!

Zlatoočka (*Chrysoperla carnea*) často přezimuje ve vosích hnízdech. Foto: Libor Dvořák.